

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

סיפור ים סוף (שמות י"ד)

יהודה ראק yrock20@gmail.com

1. צעקת משה

ראב"ע

מה תצעק – יש אומרים כי משה היה צועק אל השם. וזה איננו נכון כי כבר דבר לו ואכבדה בפרעה. רק נאמר על משה שהוא כנגד כל ישראל בעבור שצעקו בני ישראל אל ה':

ספורנו

מה תצעק אלי – כי אמנם הוא היה בכלל ויצעקו בני ישראל אל ה'. אמנם צעקת משה לא היתה מיראת פרעה וחילו, כי כבר הגיד לישראל את מפלת המצרים ומיתתם כאמרו לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, ה' ילחם לכם. אבל היתה צעקתו על מרי ישראל שהעיצו פניהם באמרם המבלי אין קברים וחשב בשביל זה שלא ישמעו לו להכנס בים.

2. יעשו כן / ובנ"י יצאים ביד רמה

ראב"ע

יעשו כן – אחז הכתוב דרך קצרה לומר ששבו אחורנית.

3. ויהפך / ויחזק

רש"י

ויחזק ה' את לב פרעה – שהיה תולה אם לרדוף אם לאו, וחזק את לבו לרדוף.

4. וירדף / וירדפו

ראב"ע

והנה טעם וירדפו – כאשר רדפו אחריהם השיגם שהיו חונים על הם.

5. תגובות בני"י

ירושלמי תענית ב', ה

ארבע כיתים נעשו אבותינו על הים אחת אומרת נפול לים ואחת אומרת נחזור למצרים ואחת אומרת נעשה עמה מלחמה ואחת אומרת נצווה כנגדן

6. בקיעה במטה / רוח קדים

ראב"ע

וידענו כי המטה לא בקע הים רק מרגע נטות משה את ידו על הים יוליך השם את הים ברוח קדים עזה, (או) [אז] יבקעו המים, כי כן כתוב.

ספורנו

הרם את מטך – אל הרוח קדים שישים הים לחרבה, ונטה את ידך על הים – שיחצו המים הנה והנה כענין באליהו...

וישם את הים לחרבה – רוח הקדים הקפיא טיט קרקע הים, ויבקעו המים – בנטיית יד משה על הים במצות בוראו.

7. לקראתו

רשב"ם

כשהיו הופכים אופני מרכבותם לנוס, פגעם הים קודם שנהפכו לגמרי ובא להם הים לקראת פניהם

ראב"ע

והמים להם חומה – שנקרשו המים, וכתוב נצבו כמו נד נזלים. ואחר עבור רוב ישראל המים שהיו להם חומה נמסו, וזהו וישבו המים על מצרים, והם הבדילו בין המצרים ובין היבשה. על כן כתוב ומצרים נסים לקראתו, כי היו חושבים שיצאו אל היבשה, וחומת המים נמסו והפסיקו ביניהם ובין היבשה.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

8. סיכום הריבוד

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁבוּ וְיָשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירֹת בֵּין מִגְדַל בֵּין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל צַפֹּן נִכְחוּ תַחְנוּ עַל הַיָּם: (ג) וְאָמַר פְּרַעֲה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִבְכִים הֵם בְּאֶרֶץ סֹגֵר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר: (ד) וַחֲזַקְתִּי אֶת לֵב פְּרַעֲה וַרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָה בְּפִרְעָה וּבְכָל חִילוֹ וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' וַיַּעֲשׂוּ כֵן:

(ה) וַיַּגֵּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעַם וַיִּהְפֹּךְ לִבָּב פְּרַעֲה וַעֲבָדֵי אֵל הָעַם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹאת עֲשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ו) וַיֹּאסֵר אֶת רַכְבּוֹ וְאֶת עֲמוֹ לִקַּח עִמּוֹ: (ז) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר וְכָל רֶכֶב מִצְרַיִם וְשָׁלֹשׁ עַל כָּלֹ:

(ח) וַיַּחֲזֵק ה' אֶת לֵב פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם: (ט) וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה: (ט) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיֶגּוּ אוֹתָם חַנִּים עַל הַיָּם כֹּל סוֹס רֶכֶב פְּרַעֲה וּפְרָשָׁיו וַחִילוֹ עַל פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי בַעַל צַפֹּן: (י) וּפְרַעֲה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ מָאֵד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה':

(יא) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הַמִּבְלִי אֵין קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לִקְחָתָנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר מַה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם: (יב) הֲלֹא זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת מִצְרַיִם מִמֵּתָנוּ בַּמִּדְבָּר: (יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעַם אֵל תִּירְאוּ הַתִּיַצְבוּ וַיִּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשׁוּר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסָּפוּ לְרֹאתָם עוֹד עַד עוֹלָם: (יד) ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרֹשׁוּן:

(טו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלַי דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ: (טז) וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְוֶה וְנִטָּה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיָּבֵשָׁה: (יז) וְאֲנִי הִנְנִי מַחֲזֵק אֶת לֵב מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָה בְּפִרְעָה וּבְכָל חִילוֹ בְּרַכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו: (יח) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּהַכְבִּדִי בְּפִרְעָה בְּרַכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו:

(יט) וַיִּסַּע מֶלֶךְ הָאֱלֹהִים הַחֲלֹץ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּךְ אַחֲרֵיהֶם: (יט) וַיִּסַּע עֲמוּד הָעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם: (כ) וַיָּבֵא בֵּין מַחְנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל (כ-ג) וַיְהִי הָעָנָן וַחֲשָׁד וַיֹּאֲר אֶת הַלַּיְלָה וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה:

(כא) וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם (כ"א) וַיִּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קְדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה וַיִּשָּׁם אֶת הַיָּם לַחֲרָבָה: (כ"א) וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם: (כ"ב) וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיָּבֵשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׂמָאלָם: (כ"ג) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סוֹס פְּרַעֲה רַכְבּוֹ וּפְרָשָׁיו אֶל תוֹךְ הַיָּם: (כ"ד) וַיְהִי בְּאֲשַׁמְרֵת הַבֹּקֶר וַיִּשְׁקֹף ה' אֶל מַחְנֵה מִצְרַיִם בְּעָמוּד אֵשׁ וַעֲנַן וַיִּהְיֶה אֶת מַחְנֵה מִצְרַיִם: (כ"ה) וַיִּסַּר אֶת אַפְּנוֹ מִרְקַבְתָּיו וַיִּנְהַגְהוּ בַּכְּבֹד וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם אֲנוֹסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי ה' נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרַיִם:

(כ"ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נִטָּה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וַיִּשְׁבוּ הַמַּיִם עַל מִצְרַיִם עַל רַכְבּוֹ וְעַל פְּרָשָׁיו: (כ"ז) וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם: (כ"ז) וַיִּשָּׁב הַיָּם לִפְנֵי בְּקָר לְאִיתָנוּ וּמִצְרַיִם נֹסִים לִקְרָאתוֹ וַיִּנְעַר ה' אֶת מִצְרַיִם בְּתוֹךְ הַיָּם: (כ"ח) וַיִּשְׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ אֶת הָרַכָּב וְאֶת הַפְּרָשִׁים לְכָל חִיל פְּרַעֲה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בָּיָם לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד: (כ"ט) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַּיָּבֵשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׂמָאלָם:

9. בביקורת המקרא

משה גרינברג, אנציקלופדיה יודאיקה, Exodus

P	1-4	8-9	15-18	21a		
J	14	5-7	10a	11-14	19b-20	21b
E			10b	19a		
P	21c-23	26-27a	28-29			
J		24-25	27b	30-31	15	
E					1-18	

J. Baden, *The Composition of the Pentateuch* p. 200

...in v. 15: "Why do you cry out to me?" This speech continues in one piece through the end of v. 18 and shows every indication of belonging to the P strand: it contains the priestly notion of the stiffening of Pharaoh's heart (v. 17; cf. v. 4), as well as the distinctly priestly concept of God attaining glory through the destruction of the Egyptians (v. 18; cf. v. 4). These connections allow us to designate... 15-18 as belonging to P